

ANUL VIII | NR. 11-12 (85-86), 2024 | 88 PAGINI | 10 LEI

NEUMA[®]

www.revistaneuma.ro

REVISTĂ DE CULTURĂ

· Editată de Asociația Culturală NEUMA

APARE SUB EGIDA UNIUNII SCRITORILOR DIN ROMÂNIA

INVITAT SPECIAL:

Rodica Marian

ANIVERSĂRI:

Ovidiu Genaru - 90

Gelu Negrea - 80

INTERVIURI:

Robert Laszlo

Cristina A. Bejan

GALA NAȚIONALĂ:

**Scriitorii Anului -
ediția a IX-a**

TRADUCERI:

**Cinci ani
de Shakespeare
„pentru mileniul trei”**

POEZIA LUMII:

**Salvatore Sblando
(Italia)**

**Juan Carlos Abril
(Spania)**

Cristina A. Bejan „Fii acolo unde ești”

Cristina A. Bejan s-a născut în Colorado la apogeul Războiului Rece, are dublă cetățenie, română și americană, și e a patra generație de locuitori din Denver. Cristina este istoric, artistă de teatru și poetă de spoken word româno-americană, multilingvă și premiată, care locuiește și scrie în Denver, Colorado. Cristina a terminat doctoratul în filosofie la Oxford și a câștigat burse proeminente, Rhodes și Fulbright, burse la Muzeul Memorial al Holocaustului din Statele Unite, la Universitatea Georgetown și la Centrul Woodrow Wilson și a predat istoria la patru universități și la Wake Technical Community College. Ea este lector (vizitator) al Institutului Serviciilor Externe și al Universității Româno-Americane (București). După ce a predat istorie și teatru la Metropolitan State University of Denver timp de patru ani, Cristina lucrează acum la Universitatea din Denver unde predă și face cercetare în domeniul său de expertiză academică: Holocaustul. Cristina plănuiește să predea un curs despre Gulagul românesc. Cristina este autoarea a trei cărți: *Intellectuals and Fascism in Interwar Romania: The Criterion Association* (Palgrave Macmillan, 2019), colecția multilingvă de poezie *Green Horses on the Walls* (Finishing Line Press, 2020), o poezie impresionantă cu aspect social și *FINALLY QUIET: Four Plays from Bucharest to Washington, DC* (NoPassport Press, 2023).

În decembrie 2013, Cristina a creat *Bucharest Inside the Beltway* (BiB) în Washington DC. BiB a fost lansat oficial la Ambasada României în Statele Unite în iunie 2014 și apoi în România, la Carol 53, în octombrie 2014. BiB s-a mutat în Denver, Colorado, în iunie 2019 și a fost lansat în decembrie 2021 cu *RADIANCE Playwrights Showcase* al BiB. Implicată foarte mult în sfera culturală a diasporei romane din Statele Unite, inima Cristinei bate pe românește.

Interviu realizat și tradus de CĂTĂLINA NOVAC

Bine ai venit, Cristina. Ți mulțumesc că ne oferi acest interviu. Cristina, tu ești sufletul diasporei românești din Statele Unite, împletind conexiuni peste ocean prin arta și spiritul artistic a două meleaguri. Prin nenumărate evenimente culturale și întâlniri creative, dai viață sufletului comun al României și Statelor Unite ale Americii. Inima diasporei noastre, ai puterea și oportunitatea de a conecta artiști români, parteneriate și voci literare. Ai creat Bucharest Inside the Beltway în 2013 aici în Washington, DC. Ești născută și crescută în SUA, cu toate acestea, ești mult mai implicată în diaspora decât majoritatea românilor care trăiesc aici. Te rog să ne vorbești despre interesul tău profund pentru cultura română.

În primul rând, îți mulțumesc pentru acest interviu. E incredibil de generos, Cătălina. Nu aș spune că sunt sufletul diasporei românești. Cu siguranță sunt pasionată de arta și cultura românească. Asta este ceea ce a inspirat *Bucharest Inside the Beltway*. Am fost studentă Fulbright la Universitatea din București între anii 2007 și 2009. Am făcut cercetare pentru doctoratul meu la Oxford despre Asociația Criterion în Bucureștiul anilor 1930, care era un cerc literar de artă și cultură. Dar aveau și evenimente politice, în care se discuta despre dezbateri politice, și am decis că vreau să scriu biografia Criterion și să mă aprofundez cu adevărat în cultura românească din acea perioadă, pentru că am vrut să răspund la întrebarea de ce mari intelectuali români, precum Mircea Eliade și Cioran, și nu numai, au sfârșit prin a sucomba fascis-

mului și a înclina, știi, în acea direcție, abandonând proiectul democratic interbelic din București.

În felul ăsta m-am implicat în scena teatrală locală. Scriu mereu piese de teatru. Am avut o piesă nouă care va fi lansată la sfârșitul acestui an: *Colombo Calling: o piesă din Sri Lanka*. Am devenit prietenă cu un regizor de teatru. El a venit la Comisia Fulbright pentru a se interesa dacă poate el însuși să aplice pentru o bursă Fulbright, iar noi ne-am întâlnit acolo. Am pus în scenă împreună această piesă ca o lectură și a avut-o ca protagonistă pe Maia Morgenstern. S-a jucat la Teatrul Foarte Mic. A fost un mic proiect modest. A fost foarte frumos și a avut atât de mult succes pentru ceea ce a fost, încât am fost invitată la un festival local în acea vară a anului 2008, un festival literar la Muzeul de Geologie. Asta se întâmpla pe vremea când Muzeul de Geologie avea propria sa cafenea, „Museo Café”, și organizau evenimente tot timpul. Rucsandra Pop, care este ea însăși antropolog și artist de multe dimensiuni, a fost cea care a produs acest festival, ne-a invitat pe noi, inclusiv pe Maia. A fost un mare succes acest festival, și de fapt de acolo a pornit *Bucharest inside the Beltway* pentru că eu am cunoscut-o pe Rucsandra Pop și am început acea colaborare, am decis, nu, chiar trebuie să ducem asta mai departe, și așa s-a născut până la urmă Bucharest Inside the Beltway. Cum am intrat în Teatrul Foarte Mic să facem mica noastră piesă? Lia Perjovschi a fost de mare ajutor. Ea ne-a făcut cunoștință cu teatrul. După Revoluția din 89, tatăl meu a început un program de schimb între studenții români și profesorii americani care mergeau în

România, numit Duke In Romania. Tatăl meu este profesor de inginerie la Universitatea Duke. Au fost câteva persoane foarte distinse care au făcut parte din acest program de schimb academic, inclusiv Emil Constantinescu înainte să fie președinte. Fascinant, unul dintre acele momente dinainte de a fi celebri. Familia Perjovschi au venit în acel schimb. Eu eram în liceu. Unul dintre profesorii de istoria artei de la Duke fusese în România, le-a văzut lucrările și i-a invitat înapoi la Durham. Așa că am cunoscut familia Perjovschi în adolescență, la sfârșitul anilor 1990, și am fost atât de impresionată și îndrăgostită de arta lor și de tot ceea ce făceau. Așa că vreau să le mulțumesc lui Dan și Lia Perjovschi. Acolo a început în cele din urmă totul pentru mine în cultura română: în Durham, Carolina de Nord, când eram în liceu.

În ce fel această moștenire culturală îți influențează scrisul și cum reușești să îmbini diversele perspective culturale?

Ei bine, eu mă consider prima generație de americani. Uneori oamenii spun a doua generație, dar când am crescut eu numeam primă generație, atunci când unul dintre părinții tăi este emigrant. Este vorba de a avea această perspectivă a copilului unui emigrant asupra tuturor lucrurilor. Tatăl meu a fost aici în Statele Unite, în exil, în perioada comunistă. Nu ne cunoșteam familia de români din Galați din cauza Războiului Rece. Adică lucrurile, după cum știi, erau foarte separate de Cortina de Fier. Așa că mă simt ca un copil al emigrației și exilului. Întotdeauna am încercat să-mi aflu identitatea. Și asta a fost o sursă uriașă de inspirație pentru scrierile mele creative, și am găsit-o atât în cultura română, cât și în cea americană. Crescând în anii 1980, am simțit întotdeauna că sunt cumva diferită. Desigur, am avut un tată emigrant cu accent, și știi cum merge asta. Toată lumea întreabă: „De unde ești?”. Dar mă simțeam, de asemenea, diferită de colegii mei americani. Mi-am dat seama că găsesc familiaritatea a ceea ce era diferit în Durham, Carolina de Nord, în lucrurile românești. Dar apoi, de asemenea, mă simt foarte americană în contextul

românesc. Am făcut gluma că simt că mă încadrez undeva în mijlocul Oceanului Atlantic.

În opinia ta, cum servește poezia ta ca o punte între diferite identități culturale sau generații (ai scris despre perioada de opresiune din România)?

Cred că modul în care este o punte este de fapt natura de martor a artei mele, care este teatrul și poezia vorbită. Acestea sunt forme de artă care sunt menite să fie văzute și experimentate pe viu. Adică, desigur, am avut norocul ca poezia mea să fie publicată într-o carte de poezie, dar poeziile au trăit în direct timp de aproape un deceniu înainte de a fi publicate și au fost create la microfoane deschise în Washington, D.C., „Busboys and Poets Cafe” este cel mai faimos. Acolo am început și acolo am fost „descoperită” de un poet local *spoken word*, poet local care m-a invitat în subteran la microfonul său deschis, iar eu am făcut parte din acest laborator (Notă: Poezia *slam* este o formă de poezie performativă care combină elementele de spectacol, scris, competiție și participarea publicului. Este interpretată la evenimente numite „poetry slams”).

Se numește „Pure Poetry Live”, iar apoi am participat la diferite concerte *open mics* de acolo. De fapt a fost o experiență de împărtășire poetică în comunitate. Rădăcinile cuvântului rostit vin de fapt din experiența africană-americană, istoria orală a Africii, pentru ca afro-americanilor li s-a refuzat dreptul de a citi și de a scrie atunci când au fost înrobiți. Așadar, este o tradiție orală care trăiește astăzi în muzica rap și în poezia *spoken word*. Și cred că este important să subliniem acest lucru, pentru că mulți oameni din ziua de azi nu știu. Ei cred doar că *spoken word* este poezia spusă cu voce tare. Ei bine, nu. De fapt, își are rădăcinile în această formă de artă a opresiunii și rezistenței.

Puntea mea de legătură este arta martorului, arta vie și, de asemenea, documentarea memoriei. Și spun adesea, adesea spun adevărurile dure. Numele meu de scenă este Lady Godiva, o

legendă care, în cele din urmă, înseamnă să spui adevăruri dure și să susții ceea ce crezi că este corect. Acesta este podul către formele de artă care se bazează cu adevărat pe comunitate și pe dialog.

Fascinant! Am văzut un videoclip al Tiktok-ului tău cu poezia „București”, este filmat pe străzile Bucureștiului?

Oh, da, când am plecat în turneul meu național de carte anul trecut pentru a lansa atât „Cai verzi pe pereți”, cât și cartea mea publicată de Editura Criterion, „Intelctuali și fascism în România interbelică” în limba română, partenerul meu și cu mine am mers prin București și am filmat cât de multe poezii am putut în diferite locuri, pentru că multe dintre poeziile mele sunt despre anumite locuri din oraș. Așa că am mers în fiecare loc și le-am filmat. A fost o plăcere.

Cum ai spera ca lucrarea ta să influențeze cititorii care împărtășesc experiențe similare în cadrul diasporei (pe care ai numit-o foarte frumos într-unul dintre poemele tale: „tricky diaspora”)?

Ei bine, chiar nu știam când am scris acel poem acum 10 ani, și în fiecare an aflu cât de corect este acel titlu. Cred că știu cu toții că există o mulțime de secrete la români, și o reticență în a vorbi despre lucruri pentru că sunt atât de dureroase, cred, despre totalitarism. Există și o teamă de a fi implicați într-un fel sau altul. Eu sunt conștientă că toată lumea a trebuit să aibă un anumit grad de compromis moral pentru a supraviețui sub comunism. Am avut oportunitatea să cunosc studenți din tânără generație a României ca lector invitat la universitatea româno-americană. Am fost acolo anul trecut și am predat un curs. Și acești tineri nici măcar nu au vorbit cu părinții lor despre comunism. Deci, cred că există o cultură a dorinței de a lăsa totul în trecut și de a nu vorbi despre asta. Așa că sper că munca mea poate inspira oamenii să aibă curajul de a-și împărtăși poveștile de viață. Deci, știi este în regulă să avem aceste povești de familie dificile și, de asemenea, împărtășind aceste povești unii cu alții, păstrăm adevărul a ceea ce s-a întâmplat. Și apoi, știi, celebra zicală din educația pentru Holocaust este **să nu uiți niciodată**. Cred că avem nevoie de asta în educația despre Gulag, trebuie să ne amintim ce s-a întâmplat. Trebuie să nu uităm niciodată și facem asta împărtășind poveștile noastre.

Ai dreptate, bine spus. Ca Lady Godiva, în poezia ta încerci să dai sens locului, țării în care trăiești:

„Proaspete într-o zi de miercuri/ Străzile din Raleigh/ Pur și simplu goale/ Nu tu mașini, camioane, aspiratoare de frunze – nu/ Trotuare goale/ Fără oameni/[...] Mă simt izolată/ Dar tot îmi reamintesc – asta nu e București – nu e DC/ Raleigh are propria identitate/ Ci nu am descoperit deocamdată care e/ Un an aici tot nu știu/ Dar știu un lucru/ Voi continua să mă plimb pe aceste străzi goale/ Voi face din Raleigh micul meu București, micul meu DC” (Raleigh).

Ce înseamnă „acasă” pentru tine și cum a evoluat acest concept de-a lungul timpului?

Erai pe cale să mă faci să plâng cu poezia Raleigh. Raleigh nu este orașul meu natal. Raleigh este capitala Carolinei de Nord. Orașul meu natal este Durham, care este învecinat cu Raleigh, dar

sunt două orașe foarte diferite. Voi spune puțin mai multe despre Durham mai târziu. Așa că am ajuns în Raleigh complet prin surprindere. În viața mea — nu voi intra în detalii, dar a trebuit să-mi fac o casă acolo, iar totul părea, așa cum se dezvăluie în poem, atât de străin în comparație cu orice alt loc în care trăisem înainte. Și astfel, ceea ce am realizat din acea experiență de a trăi în Raleigh este că trebuie să-ți faci un cămin oriunde te afli și, în cele din urmă, acesta este modul în care am reușit să mă bucur de Raleigh. Acesta este citatul pe care îl împărtășesc cu elevii mei: „Fii acolo unde ești”. Îl pot atribui lui Jiddu Krishnamurti (1895 - 1986), care a fost un filosof oriental despre care Asociația Criterion a organizat o conferință. Așa am aflat despre Krishnamurti. Și am început să-l citesc. Și el vorbește despre încetinire și nu despre a fi prezent într-un mod hippie sau yoga, ci despre a nu alerga după lucruri, a reduce graba. Dar dacă te odihnești, atunci, în cele din urmă, aici vei găsi pacea. Adică, o spun într-un mod foarte general. Deci, acasă pentru mine înseamnă să fiu acolo unde mă aflu. Acasă este acum Denver, și chiar și astăzi îmi amintesc, bine, Cristina, fii acolo unde ești. Locuiești în Denver, asta e casa ta. Și, desigur, mă simt ca acasă în orașul meu natal, Durham. Bucureștiul este casa mea preferată. Este orașul meu preferat din toată lumea. Aș spune că Washington, DC, este casa mea profesională; am locuit în DC atât de mult timp. Așadar, am case diferite, dar, în cele din urmă, îți poți face casa oriunde esti.

Poezia ta cere ca visele tale artistice să se împlinească, le păstrezi în inima ta fără să le expui pe pânză:

Cai verzi pe pereți/ Expresia românească pentru iluzii/ De la început mi s-a spus că visurile mele/ Erau de neîndeplinit/ Că eram nebună/ Că trebuia să fiu serioasă/ Că teatrul era doar un hobby/ Că eu totdeauna alergam doar după caii verzi/ Și era timpul să cresc/ Pentru că aceștia nu existau/ Dar știu că nevoia mea de a scrie există/ Știu că pagina goală este rezervorul bucuriei/ Și durerii mele/ Știu că podelele pline de transpirație ale unui teatru gol/ mă întimpină/ Știu că valorile mele nu pot fi limitate de un DC-CV/ O listă de diplome și onoruri – acum acestea poate/ că nu există cu adevărat./ Pot oare acestea surprinde o inimă ce bate?/ Rugăciunile? Bunătatea?/ Grija pentru copiii și bătrânii noștri?/ Sau următoarea piesă de teatru care e pe vârful pixului meu și îmi aprinde mintea/ Lista de calități potrivite pentru Washington DC, ca o cămașă/ de forță, e cea/ care mă limitează/ Și mă minte/ Adevărul meu e expus pe pânza goală a artei mele” (Cai verzi pe pereți).

Cum a început povestea ta artistică și cum a arătat călătoria ta ca autor și poet de-a lungul anilor?

Povestea mea artistică a început în anii 1980, în Durham, Carolina de Nord, SUA, în minivanul familiei noastre (aveam un minivan cu panouri de lemn, ca toate familiile americane din clasa de mijloc în anii 1980); minivanul tatălui meu. Părinții mei ascultau multă muzică rock pentru că erau hipioți la începutul anilor 1970. Caseta preferată a tatălui meu era „The Doors” Greatest Hits (trupa lui Jim Morrison, The Doors.) De fapt, o mai am pe undeva pe aici, caseta originală din mașina lui. Vreau să spun că aveam 4 sau 5 ani când au început toate astea și ascultam acea muzică în mașina lui când ne plimba pe noi, copiii, prin oraș (în SUA trebuie să conduci peste tot!). Ca urmare, am devenit absolut obsedată de Jim Morrison și The Doors. Cred că am fost - într-un fel - obsedată academic. Am luat fiecare casetă, am citit fiecare carte, am avut

fiecare poster. M-am cufundat în acești artiști rock n' roll. Mi-am decorat dormitorul din liceu cu toate posterele The Doors. Părinții mei m-au încurajat în acest sens; mi-au cumpărat toate cărțile, casele și alte lucruri. Așa a început totul: în jurul anului 1987, cu casele The Doors în mașina tatălui meu. Apoi mama ne ducea mereu la spectacole de dans, de teatru, la muzee. Tatăl meu este, evident, profesor de inginerie (am menționat asta), iar mama și-a luat doctoratul în afaceri (business). Așadar, are o minte matematică: matematică foarte analitică. Dar iubea artele și asta făceam în familie pentru a ne distra: lucruri artistice. Așadar, cred că am fost pregătită pentru a fi creativă. Crescând, am fost matoră și la disciplină și munca grea a tatălui meu, care a scris atât de multe cărți de inginerie. El a fost un mare exemplu pentru mine în ceea ce privește dedicarea de care este nevoie pentru a fi autor și artist.

Ai menționat experiența ta teatrală cu Maia Morgenstern în București. Ce te-a atras inițial în lumea dramaturgiei și a teatrului? A existat un moment sau o experiență anume care ți-a stârnit pasiunea?

Întotdeauna am jucat în piese de teatru. Sora mea mai mică și prietenii noștri puneau mereu în scenă piese originale pentru părinții noștri. De asemenea, suntem foarte activi în sport. Sportul este foarte important în familia mea, iar în sport munca în echipă este foarte importantă. Iar teatrul este despre munca în echipă și colaborare.

Pasiunea mea pentru teatru a fost cu adevărat stârnită de această trupă de teatru pentru tineret din orasul Durham în care eu și sora mea am crescut în anii '90, trupa numită „Young People's Performing Company”, Durham Arts Council. Motivul pentru care este atât de semnificativă este că trupa era formată din copii de toate vârstele de la diferite școli din oraș, deci era diversă: diversă din punct de vedere etnic și rasial: copii din toate părțile diferite ale orașului; mai rurale, mai urbane și din toate mediile socioeconomice. Orașul meu natal este un oraș istoric al afro-americanilor, așa că cred că și acest lucru m-a format ca artist în copilărie, deoarece am fost expusă culturii afro-americane și oamenilor din toate mediile diferite.

Cum influențează mediul tău cultural temele și personajele din piesele tale?

Cred că răspunsul meu la această întrebare mi-a fost dat de Dorian Branea, directorul Institutului Cultural Român din New York (RCINY), la Drama Book Shop, vara trecută, când am lansat publicarea a cinci dintre piesele mele. Acela a fost un eveniment, o colaborare cu RCINY, iar Dorian Branea a spus: „Cristina, toate piesele tale luptă pentru cauze”. Sunt de acord cu el. Scriu despre istorie, diversitate, identitate, familie, politică: întotdeauna ceva pentru care parcă încerc să lupt atunci când vine vorba de umanitatea noastră comună, despre care vreau să învățăm unii despre alții și de care ne pasă. Ai menționat Ucraina, ultima piesă din antologia mea „FINALLY QUIET: Four Plays from Bucharest to Washington DC” (care se vinde la Drama Book Shop) este o piesă de protest împotriva lui Putin. Așadar, în fiecare dintre piesele mele există ceva pentru care lupt și la care țin foarte mult. Atât originile mele culturale românești și americane, cât și experiențele mele de viață în fiecare emisferă (am locuit în Marea Britanie, SUA, România, Sri Lanka și Vanuatu în Pacificul de Sud), familiarizarea cu diferite limbi, dorința de a cunoaște oameni cu origini diferite și pasiunea pentru multiculturalism sunt toate influențe puternice

asupra muncii mele creative. Acest lucru este foarte neobișnuit în miopia Statelor Unite, unde majoritatea oamenilor știu doar limba engleză și nici măcar nu pot indica SUA pe harta lumii.

Ce provocări sau recompense unice ai găsit în munca în cadrul comunității teatrale din Statele Unite, în special ca persoană cu rădăcini în diaspora românească?

Există o mare provocare. Există o diferență uriașă în SUA. Totul este mult mai profesionalizat, ceea ce înseamnă că există mai mult control. Modul în care teatrul ca profesie e structurat în SUA în 2024 este diferit: întâi trebuie să-ți obții MFA-ul (masteratul în arte) de la o școală de top precum Yale sau NYU, pentru a fi pe drumul cel bun, în canalul de comunicare potrivit. Eu o numesc „conductă” pentru a lucra profesional în teatrul american. Dar problema este că nu există nicio garanție, iar cei mai mulți dintre cei care încearcă să facă asta ajung să aibă un munte de datorii și pentru că aici nu avem sprijin public, sprijin financiar pentru arte nu există în SUA, așa cum e în Europa. Când locuim în România am observat că există o scenă independentă mult mai robustă. Există oameni care colaborează între scenele profesioniste și cele de amatori și asta ne-a inspirat pe mine și pe Rucsandra Pop când am fondat *Bucharest inside the Beltway*. Am vrut să exportăm acest spirit independent și de colaborare din România în Statele Unite și să putem promova artiști care poate nu au mers la Yale, dar sunt totuși artiști incredibili și, în acest sens, să democratizăm artele în State. Deci, aceasta este principala diferență. Cred că există mai multe porți de acces în Statele Unite. Prin urmare, cred că artele sunt mai accesibile într-un loc ca România.

Ce rol crezi că joacă teatrul în conectarea diferențelor culturale sau în crearea unui dialog despre identitate și apartenență?

Cred cu adevărat că teatrul este o platformă pentru dialog. Acesta poate fi subiectul piesei. Am menționat deja un pic despre piesele mele. Lupt pentru cauze într-un fel, într-o formă sau alta. Dar ceea ce subliniez cu adevărat atât cu studenții mei la cursurile mele de istorie, cât și cu cei de la teatru este că trebuie să învățăm cum să ne folosim imaginația, iar teatrul este o modalitate excelentă să ne exersăm imaginația: să ne punem în locul altor oameni, oameni care sunt diferiți de noi. Întotdeauna spun: să ne sărbătorim diferențele și să recunoaștem umanitatea noastră comună: ceea ce avem în cele din urmă în comun. Și aceasta este partea de empatie. Cu teatrul noi ne exersăm imaginația pentru a ne dezvolta empatia pentru alte ființe umane. Ceea ce îmi place cel mai mult la o piesă de teatru este să am o discuție după aceea. După ce ai asistat la spectacolul piesei, ai ocazia să vorbești cu publicul, cu distribuția și cu echipa și să intri cu adevărat în detalii. Despre ce este vorba? Ce a însemnat pentru ei? Și mie îmi place mult acest dialog după o piesă.

Poți să ne povestești despre evoluția călătoriei tale în apărarea justiției sociale? Ce te-a inspirat să te implici în acest domeniu și să devii o susținătoare atât de puternică?

Ei bine, am menționat că am crescut într-un oraș istoric al afro-americanilor. Cred că asta este extrem de important în ceea ce privește influența culturală din copilărie. E meritul bunicilor mei americani (părinții mamei mele). Ei au fost incredibil de pasionați de a face bine în lume, în comunitatea lor locală și, de

asemenea, la nivel internațional. După ce și-au întemeiat familia, au lucrat în tenis (profesionist). Tatăl mamei mele a fost managerul lui Ilie Năstase și al lui Jimmy Connors. Așadar, acest documentar care a apărut de curând despre Năstase a fost foarte emoționant pentru mine, pentru că Năstase l-a cunoscut pe bunicul meu mai bine decât mine. Aveam doar 10 ani când a murit. Înainte de tenis, tatăl mamei mele a fost vânzător de haine. Avea un magazin de haine pentru femei în Maryland, iar apoi s-a implicat în tenis, antrenând copii să joace tenis în cartier. De acolo cariera lui a explodat și a devenit manager internațional de tenis. Nu voi intra în amănunt despre toată povestea, dar bunicul meu a jucat un rol imens în profesionalizarea tenisului și a făcut posibil ca sportivii să devină superstaruri internaționale. Apoi, când s-au retras din lumea tenisului, bunicii mei au vrut să facă cu adevărat o schimbare în bine. În jurul anului 1980, ei au contribuit la înființarea unei organizații de ajutor medical numită International Medical Corps (IMC), care se bucură și astăzi de un mare succes. Este foarte asemănătoare cu organizația Medici fără frontiere (MSF) din Franța. Medicii americani merg peste hotare atunci când există o criză sau, de asemenea, la nivel local, în Statele Unite. Ei ajută cu victimele uraganelor din Carolina de Nord, Georgia și Florida chiar acum. IMC este prezent în caz de dezastru natural și în caz de războaie, desigur în Orientul Mijlociu și Ucraina. Medicii americani se oferă voluntari să instruiască medici locali și să construiască clinici locale pentru a avea asistență medicală durabilă în aceste părți ale lumii. Aceasta a fost pasiunea bunicii mele. Când eram mică, ei se ocupau cel mai mult de îmbunătățirea asistenței medicale în întreaga lume. La școală, eu am înființat Clubul IMC pentru a strânge bani pentru caritate. Am avut atât de multe vânzări de prăjituri, iar eu am copt o mulțime de negrese. Deci, cred că totul a început cu părinții mamei mele. Sincer, am avut modele extraordinare.

Lucrările tale includ un puternic sprijin pentru Ucraina. Ce te-a motivat inițial să îmbrățișezi această cauză și cum a influențat aceasta proiectele tale de creație?

Ei bine, sprijinirea Ucrainei a fost un lucru natural. Răspunsul evident este că tatăl meu este din Galați, care este la granița cu Ucraina; mătușa mea, deci este verișoara primară a tatălui meu, dar au crescut ca frații în casa cu un etaj care le-a fost repartizată în timpul comunismului. Practic, ea este mătușa mea, iar eu sunt responsabilă pentru ea. În fiecare zi îmi fac griji pentru siguranța și bunăstarea ei. Are și un handicap, așa că nu își poate părăsi apartamentul. Anul trecut am angajat un îngrijitor și totul este bine, totul este în regulă acum, dar din cauza pandemiei și apoi a început războiul, nu am putut ajunge acolo. A fost îngrozitor. Așadar, există o parte a familiei, am rude apropiate acolo de care sunt responsabilă. Dar, de asemenea, cunosc amenințarea rusă și cunosc dorința oamenilor de a se elibera de Rusia lui Putin, care este, evident, un regim de tip sovietic. Este foarte natural să sprijin Ucraina și pe oricine dornic de libertate.

Cum integrezi teme de justiție socială în arta ta? Există mesaje sau povești specifice pe care urmărești să le evidențiezi?

Tot ceea ce creez are la bază propriul meu adevăr și propria mea experiență de viață, și voi da exemple. Dar motivul pentru care acest lucru contează atât de mult este că vezi - mai ales acum, este destul de recent că „justiția socială”, cele două cuvinte sunt

aruncate și folosite peste tot, tot timpul. Și pot fi adesea un fel de prezentare a unei cauze cu care nu ai nicio legătură și pentru care vorbești în numele altor oameni, pentru care nu ar trebui să vorbești. Activitatea mea în domeniul justiției sociale s-a bazat întotdeauna pe luptele pe care le cunosc personal și despre care am o părere avizată. Principalele exemple sunt sănătatea mentală, agresiunea sexuală și drepturile omului. Ele există și în poezia mea, în piesele mele. Am avut propria mea călătorie în domeniul sănătății mentale acum 20 de ani. Sunt o supraviețuitoare a agresiunii sexuale și a hărțuirii sexuale la locul de muncă.

Pasiunea mea pentru drepturile universale ale omului se trage din istoria familiei mele din ambele părți: victime ale comunismului românesc în familia tatălui meu. Ambii lui părinți au fost în închisoare în momente diferite, unchiul lui au fost în lagăre de muncă, Gulag, iar familia lui a fost urmărită constant de poliția secretă. Am această luptă care vine și din partea mamei mele, pentru că ea a crescut într-o familie catolică și astfel mama ei, care a crescut nu departe de Denver; bunica mea americană a crescut la o fermă din Colorado și au fost discriminați de Ku Klux Klan pentru că erau catolici. Avem discriminare și opresiune în ambele părți ale familiei mele româno-americane. Vreau să menționez și drepturile LGBTQIA+. Îmi amintesc că în anii 1990 am devenit foarte conștientă de faptul că unii dintre prietenii mei erau gay și a fost prima dată când am început să vorbim despre faptul că suntem gay adică era destul de nou să vorbim despre asta pe atunci, mai ales cu tabu-ul crizei SIDA. Creativitatea mea provine din aceste comunități din care fac parte și din poveștile pe care le înțeleg din propria mea viață.

Cu premii prestigioase precum bursa Rhodes la Oxford și bursa Fulbright (printre realizările tale,) cum te-au influențat aceste distincții în abordarea predării istoriei și cum ți-au îmbogățit viziunea ta artistică?

Sunt foarte mândră că am câștigat bursele Rhodes și Fulbright, pentru că sunt bazate pe merit. Am povești despre cât de mult am muncit în copilărie. Am făcut multe sacrificii pentru a studia atât de mult. Am luat multe cursuri suplimentare. Am muncit și am progresat mai mulți ani la matematică și limbi străine aproape în fiecare an de școală. Am făcut multe sacrificii personale, dar am câștigat și sunt foarte mândră de asta. Cred în etosul conform căruia dacă muncești din greu poți reuși singur. Mai ales în această epocă în care vedem tot timpul la Hollywood *nepo babies* (*nepo, prescurtarea de la nepotism*) și oameni care se supără că tinerilor li se oferă oportunități doar pentru că părinții lor sunt celebri și/sau bogați. Mai ales în acest context, este atât de important pentru mine că mi-am *câștigat* lucrurile. Adică, am moștenit inteligența de la ambii mei părinți. Inteligența! Sunt recunoscătoare pentru asta, dar tot ce am realizat în rest a fost pe cont propriu și nu am primit niciodată ajutor financiar de la părinții mei. Să fiu istoric și artistă nu a fost ceea ce și-au dorit părinții mei pentru mine, așa că sunt extrem de mândră că am obținut asta singură și că am făcut-o în felul meu. De asemenea, importanța educației: cred cu adevărat că educația îți poate deschide uși în viață. Le spun asta tuturor studenților mei. Tratez educația foarte serios și mă consider un învățăcel pe tot parcursul vieții. Învăț mereu. Întotdeauna mă entuziasmez pentru ceva care îmi stărnește interesul. Așa că studiez despre lucruri noi. Și cred că este important, de asemenea, să abordezi viața ca un învățăcel, pentru că nu avem toate răspunsurile.

Ce proiecte sau subiecte pregătești pe care sperî să le explorezi în scrierile tale?

Am foarte multe proiecte deschise în acest moment la care lucrez treptat. Am menționat că mama mamei mele a crescut în Colorado. Despre acest subiect lucrez la o piesa de teatru de ceva vreme. Am fost într-un grup de dramaturgi cu un teatru de aici pentru a începe această piesă. Este despre istoria statului Colorado la mijlocul secolului al XX-lea, inspirată de bunica mea americană. Așadar, va fi despre viața ei și despre istoria Colorado-ului. Va exista un cor de călugărițe catolice: „călugărițele din Denver.” Nu ar trebui să-ți spun prea multe detalii, pentru că nu mă voi mai opri din vorbit. Am început-o deja. Sunt atât de entuziasmată de asta! Scriu o carte împreună cu Domnica Rădulescu (Profesor Distins la Universitatea Washington and Lee) despre teatru ca mijloc de supraviețuire și rezistență. Am început deja lucrul la aceasta. Este autobiografică și analizează și lucrări de teatru pe care le-am scris și produs, care abordează aceste teme. 'Colombo Calling: a play from Sri Lanka' (piesă scrisă de mine, pe care am realizat-o la București, în 2008) va fi publicată în curând. Volumul nostru 'Shattered', care este inspirat de arta Oanei Maria Cajal în protest față de invazia Rusiei în Ucraina. A fost o expoziție internațională de artă itinerantă care a ajuns și la Denver. Un grup de poete din diaspora românească (inclusiv eu) au scris poezii ca răspuns la arta digitală a lui Cajal, luptând pentru libertatea în Ucraina. Sunt unul dintre editorii antologiei 'Shattered', care va fi lansată până la sfârșitul acestui an. De asemenea, am o carte de poezii care este aproape terminată. Titlul este "Și caravana continuă să meargă". Mai am o altă carte de istorie în lucru, bazată pe cursul despre Holocaust pe care îl voi preda trimestrul viitor la Universitatea din Denver. Întotdeauna mai există și alte idei creative și cred că sunt cu adevărat recunoscătoare că mereu am idei noi.

Ce dorești să le transmiți cititorilor noștri romani?

Îți mulțumesc profund pentru acest interviu. Este o onoare imensă. Sunt extrem de onorată de această oportunitate și mă gândesc care ar fi cele mai bune cuvinte de încheiere? Cred că este o replică pe care mi-am amintit-o, pentru că tocmai am fost la Paris, așa cum am menționat, și cel mai important lucru pe care mi l-am dorit să-l fac la Paris a fost să vizitez mormântul lui Jim Morrison. Acum știi de ce. A fost foarte special, și, desigur, la Cimitirul Père Lachaise. Oscar Wilde este de asemenea înmormântat acolo, și am vizitat și mormântul lui. Wilde este una dintre figurile mele istorice preferate pe care le predau. Așadar, mesajul meu pentru cititorii români și, de fapt, pentru oricine este celebra replică a lui Oscar Wilde: Be yourself. Everyone else is taken. (Fii tu însuși. Toți ceilalți sunt deja luați.)

Sunt foarte recunoscătoare părinților mei. Vreau să le aduc din nou mulțumiri și să spun că mă simt cu adevărat norocoasă că îi am ca părinți. Îmi iubesc familia din Durham și îmi iubesc familia din Denver. Am un partener cu adevărat special și 3 copii blănoși frumoși (animăluțe de companie), și ne-am făcut un cămin aici, în Denver. Și este cu adevărat o viață frumoasă. Așa că mă simt foarte norocoasă pentru că acest lucru se leagă de sănătatea mentală și de faptul că sunt supraviețuitoare al unei agresiuni sexuale: povestea mea de justiție socială. O perioadă lungă de timp, nu păream că voi ajunge vreodată undeva în viața mea, și acum ca am ajuns, sunt foarte recunoscătoare.

Lansare NEUMA la Teatrul Național din Cluj

În ziua de 19 octombrie 2024, a avut loc o lansare de carte la Teatrul Național „Lucian Blaga” din Cluj-Napoca. Au fost prezentate: *Iulius Cezar* de William Shakespeare, repovestire pentru copii de Horia Gârbea, traducerea versurilor Lucia Verona și Horia Gârbea, ilustrații Miruna Drăghici, Editura NEUMA și *Ciulei și spectrul tatălui* de Anca Hațiegan, Editura Littera. Prezentarea a fost realizată de autorii volumelor, în cadrul *Întîlnirilor internaționale ale Teatrului Național*. Au moderat criticii de teatru Cristina Moderanu, Ștefana Pop-Curșeu. Au fost prezenți actori și regizori, critici de teatru, scriitori, un numeros public.

NEUMA și tinerii cititori

Luni, 25 noiembrie 2024, a avut loc o întâlnire a Editurii NEUMA cu tinerii cititori din Cluj-Napoca.

Elevii clasei a V-a B de la Colegiul Ortodox „Mitropolitul Nicolae Colan” au avut bucuria întâlnirii cu un scriitor și cărțile acestuia. Andrea H. Hedeș, membră a Uniunii Scriitorilor, scriitor, editor, critic literar și jurnalist, a vorbit copiilor despre beneficiile lecturii și despre cea mai recentă carte a sa, romanul pentru copii, *În sfârșit, acasă! Uimitoarea călătorie a unei fete-licurici* (Editura Neuma, 2024), care a primit Premiul pentru proză și fantasy din partea prestigioasei reviste de cultură „Luceafărul de dimineață”, pentru anul 2024. Dialogul dintre invitată și cititorii săi a fost unul plăcut și cald, copiii adresând întrebări și făcând dovada unor lecturi de calitate. Prin intermediul lanei, eroina principală a romanului, copiii au fost îndemnați să asculte de cei mai înțelepți decât ei și să exploreze cu discernământ și curiozitate atât lumile reale, cât și pe cele imaginare.